

KANSALAISYHTEISKUNTAPOLITIIKAN NEUVOTTELUKUNNAN KOKOUS 1/2023

Aika: 2.3.2023 klo 13.30-16

Paikka: Kh. Meritulli, sosiaali- ja terveysministeriö (Meritullinkatu 8, Helsinki)

Osallistujat:
(varajäsen suluissa) (x) Kristiina Kumpula, Suomen Punainen Risti (pj.)
(x) toiminnanjohtaja Virpi Dufva, Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto
VALLI ry (varapj.)

(x) yksikön päällikkö Niklas Wilhelmsson, Demokratia- ja
julkisoikeusosasto, oikeusministeriö

(x) (kehittämisenneuvos, Kaisa Tiusanen, Esikunta, oikeusministeriö)

(-) ylitarkastaja Kari Niemi-Nikkola, Nuoriso- ja liikuntapolitiikan osasto,
opetus- ja kulttuuriministeriö

(-) (suunnittelija Anssi Pirttijärvi, Nuoriso- ja liikuntapolitiikan osasto,
opetus- ja kulttuuriministeriö)

(-) kehittämisjohtaja Harri Martikainen, Hallinto- ja kehittämisosasto,
sisäministeriö

(x) (erityisasiantuntija Leena Seitovirta, Hallinto- ja kehittämisosasto,
sisäministeriö)

(x) sosiaalineuvos Markus Seppelin, Yhteisöt ja toimintakyky –osasto,
sosiaali- ja terveysministeriö

(x) (erityisasiantuntija Elina Varjonen, Yhteisöt ja toimintakyky –osasto,
sosiaali- ja terveysministeriö)

(-) työmarkkinaneuvos Tuija Oivo, Työllisyys- ja toimivat markkinat
osasto, työ- ja elinkeinoministeriö

(-) (ohjausneuvos Jussi Toppila, Ohjausyksikkö, työ- ja
elinkeinoministeriö)

(x) yksikön päällikkö Eevamari Laaksonen, Kehityspoliittinen osasto,
ulkoministeriö

(-) (yksikön päällikön sijainen Mika Mickelsson, Viestintäosasto,
ulkoministeriö)

(-) neuvotteleva virkamies Markku Mölläri, Kunta- ja aluehallinto-osasto,
valtiovarainministeriö

(x) (finanssineuvos, yksikön päällikkö Katju Holkeri, Valtionhallinnon
kehittämisosasto, valtiovarainministeriö)

(x) lainsäädäntöjohtaja Johanna Korpi, Johdon tuki, ympäristöministeriö

(-) (erityisasiantuntija Heta-Elena Heiskanen, Ympäristönsuojeluosasto,
ympäristöministeriö)

(-) erityisasiantuntija Mari Ahonen-Walker, Sivistys- ja hyvinvointiyksikkö,
Suomen Kuntaliitto

(x) erityisasiantuntija Sami Niemi, Sivistys- ja hyvinvointiyksikkö, Suomen Kuntaliitto)

(-) johtaja Petri Keskitalo, Suomen Olympiakomitea ry
(x) (pääsihteeri Henrika Backlund, Finlands Svenska Idrott r.f)

(-) toiminnanjohtaja Anna Munsterhjelm, Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi ry
(x) (toiminnanjohtaja Ulla Siimes, Lastensuojelun Keskusliitto ry)

(x) järjestöpäällikkö Riitta Kittilä, SOSTE Suomen sosiaali- ja terveys ry
(-) (socialpolitisk sakkunnig Veera Florica Rajala, Förbundet Finlands Svenska Synskadade r.f)

(x) pääsihteeri Rosa Meriläinen, Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry
(-) (puheenjohtaja Marita Salo, Opintokeskukset ry)

(x) puheenjohtaja Harri Hölttä, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
(-) (toiminnanjohtaja Christell Åström, Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry)

(-) hallituksen jäsen Ikechukwu Ude-Chime, RASMUS - Rasismin ja muukalaispelon vastainen yhdistys ry
(x) (pääsihteeri Tomi Timperi, Miesjärjestöjen keskusliitto ry)

(x) toiminnanjohtaja Annu Lehtinen, Suomen Pakolaisapu ry
(x) (koordinaattori Petri Öhman, Suomen Venäjänkielisten Keskusjärjestö ry)

(-) ohjelmajohtaja Tom Tarvainen, Yhteiskunnallisten yritysten liitto Arvo ry
(x) (kehittämispäällikkö Hannamari Heinonen, Suomen Yrittäjät ry)

(-) yliopiston lehtori Petri Ruuskanen, Jyväskylän yliopisto, yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
(x) (toiminnanjohtaja Lea Ryyänen-Karjalainen, Tieteellisten seurain valtuuskunta)

(x) toiminnanjohtaja Anne Porthén, Kansalaisareena ry
(-) (Vehmersalmen pitäjäraadin puheenjohtaja Mauno Kumpulainen, Pitäjäraadit Kuopion maaseutualueilla)

Sihteeristö: erityisasiantuntija Maria Wakeham-Hartonen, oikeusministeriö (pääsihteeri)
erityisasiantuntija Liisa Männistö, oikeusministeriö (asiantuntijas sihteeri)

Kutsutut asiantuntijat: hankepäällikkö Päivi Kurikka, oikeusministeriö
yhteiskuntasuhdepäällikkö Kaisa Larjomaa, Suomen Olympiakomitea ry

tutkimusjohtaja Katja Mikkonen, Taloustutkimus Oy
kansliapäällikkö Veli-Mikko Niemi, sosiaali- ja terveysministeriö
kansliapäällikkö Pekka Timonen, oikeusministeriö

ESITYSLISTA

1. Kokouksen avaus ja läsnäolijoiden toteaminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.30. Hän korosti kansalaisyhteiskunnan vapauden ja sen merkityksen korostamista kansalaisyhteiskuntapolitiikan avulla. Kysymys on myös kansainvälisestä solidaarisuudesta. Tulevalla hallituskaudella tulisi painottaa kansalaisyhteiskuntakysymyksiä ja dialogisuutta, joka korostuu tässäkin KANEn kokouksessa.

2. Esityslistan hyväksyminen

Hyväksyttiin muutoksitta.

3. Muutosten toteaminen neuvottelukunnan kokoonpanossa (liite 3.1)

Todettiin Suomen Kuntaliiton jäsenmuutokset: jäseneksi Mari Ahonen-Walker (Päivi Kurikan tilalle) ja varajäseneksi Sami Niemi (Eero Ylinentalon tilalle).

4. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen (liite 4.1)

Hyväksyttiin muutoksitta.

5. Kansallisen demokratiaohjelma 2025:n vaikuttavuuden arviointi (liite 5.1)

Pj ja sihteeri

Erityisasiantuntijat Liisa Männistö ja Maria Wakeham-Hartonen oikeusministeriöstä esittelivät hallituskaudella toimeenpannun demokratiaohjelman toimenpiteitä ja neuvottelukunta kävi fasilitoitua keskustelua sen vaikuttavuudesta. Arviointikeskustelua tullaan hyödyntämään keväällä julkaistavassa demokratiaohjelman seurantaraportissa.

Demokratiaohjelman vaikutustenarvioinnin haasteena on, että selkeän vaikuttavuustavoitteen ja vertailukelpoisen tiedon puuttuessa on toteutettujen toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi haasteellista. Lisäksi toimenpiteiden kokonaisvaikutukset tulevat näkymään vasta useamman vuoden viiveellä, kun ohjelman myötä muuttuva lainsäädäntö on tullut voimaan ja uudet toimintatavat on otettu käyttöön. Koska demokratian kehityksen vaikuttavat monet tekijät, ohjelman toimenpiteiden suoria yhteiskunnallisia vaikutuksia voi kuitenkin olla vaikea yksiselitteisesti arvioida.

Yleisellä tasolla keskustelussa kiinnitettiin huomiota siihen, että demokratiaohjelma sisältää suuren määrän tavoitteita ja toimenpiteitä. Huolestuttavana pidettiin sitä, että moni toimenpiteistä on vielä hallituskauden loppuvaiheessa kesken. Toisaalta neuvottelukunta piti tärkeänä, että demokratiaa edistetään ylivaalikautisesti, ja että demokratiaohjelman toteuttamiseen allokoidaan resursseja, jotta myös alueellinen ja paikallinen osallisuus ja vuorovaikutus vahvistuu.

Keskustelussa tuotiin esille, että demokratiapolitiikassa tulisi jatkossa kiinnittää entistä enemmän huomiota nuorten osallisuuden kokemukseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen, joilla voidaan tukea nuorten hyvinvointia. Nuorten ääni tulisi saada kuuluviin kaikessa päätöksenteossa. Nuorten osallistumista vähentää ja vaikuttamisen mahdollisuuksia

kaventaa pelko vihapuheesta ja maalittamisesta, erityisesti sosiaalisen median alustoilla. Puheenvuoroissa peräänkuulutettiin myös eri tavoin haavoittuvien ryhmien osallisuuden ja osallistumisen tukemista. Demokratiapolitiikassa tulisikin tarkastella läpileikkaavasti niiden ryhmien osallisuutta, jotka kohtaavat syystä tai toisesta esteitä osallistua yhteiskuntaan aktiivisesti. Esimerkiksi vammaisten, maahan muuttaneiden, vieraskielisten, ikääntyneiden tai muiden ryhmien osallistumista tulisi tukea erityisin toimin mm. selkokielisyyden ja saavutettavuuden keinoin. Teknologian ja tekoälyn tarjoama potentiaali demokratian, osallistumisen ja vaikuttamisen kannalta tulisi pystyä hyödyntämään täysimääräisesti.

Myös monikanavaisen ja monisisältöisen viestinnän vahvistamista ja kehittämistä pidettiin tärkeänä. Viranomaisviestinnän kielen ja sisältöjen suuntaaminen eri väestöryhmille lisää eri ryhmien luottamusta päätöksentekoon, erityisesti jos he ovat voineet vaikuttaa valmisteluun.

Kokouksessa käytiin keskustelua mm. painopisteiden suuntaamisesta, toimeenpanon vaikuttavuudesta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin sekä valmistelun ja toimeenpanon avoimuudesta ja vuorovaikutteisuudesta seuraavien teemojen osalta:

Edustuksellisen demokratian kehittäminen

Edustuksellisen demokratian tavoitteiden kehittämisen arvioitiin olleen oikeansuuntaisia. Tärkeänä pidettiin kokemuksia monikanavaisten viestintävälineiden käytöstä uusien äänestäjien tavoittamiseksi. Viranomaisviestinnässä tärkeää olisi tavoittaa myös ne ryhmät, joille viranomaisten viestintätavat ja -kieli ovat jääneet vieraiksi. Erityisesti kunta- ja aluevaalien yhteydessä läheisyys ja alueellisuus mahdollistaisi uusien osallistumismahdollisuuksien käyttöä (ikäihmisten raadit, digiraadit) ja yhteistyötä alueellisten ja paikallisten toimijoiden kanssa tulisi korostaa. Monipuolinen ehdokasasettelu edellyttäisi kuitenkin ilmapiiriä, joka rohkaisee ehdokkuuteen ilman häirintää. Erityisesti nuoret ehdokkaat kokevat kielteisen ilmapiirin esteeksi ehdokkuudelle. Olisi myös tärkeää, että puolueiden näkemys monipuolisesta ehdokasasettelusta laajentuisi eri ikäryhmien ehdokkuuksista erilaisten väestöryhmien edustuksen varmistamiseksi.

Osallistumisoikeuksien ja vaalien välisen osallistumisen edistäminen

Osallisuuden vahvistamista pidettiin elinvoimaisen kansalaisyhteiskunnan kehittymisen kannalta strategisena alueena, jota tulisi kehittää pitkäjänteisesti eri hallinnonalojen yhteistyössä ja kiinteässä vuorovaikutuksessa kansalaisyhteiskunnan eri toimijoiden kanssa. Tämä edellyttäisi systemaattista yhteistyön kehittämistä ja rahoittamista. Keskustelussa korostettiin myös kansalaisyhteiskunnan toimijoiden monimuotoisuutta ja -toimijuutta sekä sen huomioimista, että erityisesti alueelliset ja paikalliset toimijat poikkeavat valtakunnallisista toimijoista. Alueellisesti ja paikallisesti löytyy erilaisia toimivia ratkaisuja osallisuuden ja yhteistyön kehittämiseksi. Tässäkin teema-alueessa korostuu viestinnän saavutettavuus: miten varmistetaan, että viestintä tavoittaa ne ryhmät, jotka perinteisesti eivät ole viranomaisviestinnällä saavutettavissa? Kansalaisjärjestöakatemia kehittäminen myös alueellisesti on yksi esimerkki yrityksistä lisätä yhteistä ymmärrystä viranomaisten ja kansalaistoimijoiden rooleista ja muuttuvista tehtävistä. Uusien kansalaisyhteiskunnan toimijoiden mukaan tuleminen yhteistyörakenteisiin vaatisi viranomaisilta uutta osaamista ja ymmärrystä kansalaisyhteiskunnan toimijoiden rooleista. Myös paikallisen osallisuuden vahvistaminen on tärkeää; kuntien roolien muuttuessa myös kansalaisyhteiskunnan toimijoiden roolit muuttuvat ja erityisesti lähidemokratian ja osallisuuden vahvistaminen korostuu. Tärkeäksi nousevat vuorovaikutus ja kyvykkyys kriittiseenkin keskusteluun.

Avoimuuden edistäminen

Avoimuuden vahvistaminen, osallisuus sekä luottamuksen säilyttäminen ja vahvistaminen ovat erityisen tärkeitä osa-alueita. Kansalaisyhteiskunnan toimijoiden osallisuus päätöksenteon valmisteluun kuulemista tehokkaammilla menetelmillä auttaisi myös ratkaisemaan luottamuksen ja osallistumattomuuden välistä paradoksia. Avoimuuden ja korruptionvastaisten toimintojen lisääminen ja näkyväksi tekeminen lisäävät luottamusta suomalaiseen demokratiaan. On valitettavaa, että puoluerahoituksen läpinäkyvyyden lisäämiseen tähdännyt lakihanke raukesi.

Kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytysten vahvistaminen

Kansalaisyhteiskunnan elinvoimaisuuden vahvistaminen nähtiin keskeiseksi osaksi demokratian vahvistamista, erityisesti kun globaalikehitys on päinvastainen. On erityisen valitettavaa, että yhdistyslain uudistaminen ja valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointi -uudistushanke eivät saavuttaneet tällä hallituskaudella niille kaikilta osin niille asetettuja tavoitteita. Nyt aloitettujen uudistusten vaikutuksia on vaikea ennakoida ja kehittämisen tulisi jatkua myös tulevilla hallituskaudella. Erityisesti rahoituksen epävarmuus lisää epävarmuutta kansalaistoiminnan pitkäjänteiselle suunnittelulle ja investoinneille. Keskustelussa tuotiin esille, että demokratian vahvistamisen kannalta investointi kansalaisten omaan toimintaan ja resilienssin vahvistamiseen on kriittistä. Uudistaminen ja kehittäminen edellyttävät kansalaisyhteiskunnan toimijoiden aktiivista osallistumista ja niitä aktivoivaa strategiaa. On tärkeä, että kansalaisyhteiskunnan kehittäminen on eri hallinnonalojen siilot ylittävää ja kattaa kaikki hallinnonalat. Myös tästä syystä pidettiin tärkeänä yhteisen kansalaisyhteiskuntastrategian laatimista. On hyvä, että ohjelmassa huomioidaan uusien toimintatapojen kehittyminen. Samalla on tärkeää pitää mielessä, että vakiintuneet järjestötoiminnan muodot eivät menetä merkitystään uusien toiminta- ja järjestäytymistapojen noustessa esiin. Yhteiskunnan kannalta on tärkeää myös se, että järjestötoiminnan rakenteet vahvistavat ennakoivuutta ja suunnitelmallisuutta.

Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatuksen kehittäminen

Keskustelussa nousi esiin, että sen lisäksi, että useiden järjestöjen ja vapaan sivistystoimen toimijoiden päätehtävä on demokratia- ja ihmisoikeuskasvatus, kansalaistoiminta sinällään on tärkeä demokratiakasvatuksen alusta ja kanava. Koulujen ja oppilaitosten yhteistyö kansalaistoimijoiden kanssa ihmisoikeuksien ja aktiivikansalaisuuden vahvistamiseksi edellyttää pitkäjänteistä strategiaa sekä opettajakoulutuksessa vapaaehtoistoiminnan ja järjestötoiminnan opetuksen lisäämistä.

Demokratiaohjelman puheenjohtaja, oikeusministeriön kansliapäällikkö Pekka Timonen käytti reflektiopuheenvuoron asiakohdan lopussa. Hän toi esille, että hallitusohjelmassa oli useita kirjauksia kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiä koskevista teemoista. Oikeusministeriöllä ei ole suunnitelmia esittää esimerkiksi yhdistyslain uudistamisen jatkamista esimerkiksi seuraavalla hallituskaudella, vaan tarkoituksenmukaista olisi nyt keskittyä tehtyjen muutosten vaikutusten seurantaan.

Puheenjohtaja veti keskustelua yhteen ja summasi, että oli hyödyllistä käydä ohjelmasta arviointikeskustelu. Vaikka askelet ovat pieniä, on menty oikeaan suuntaan. Se luo pohjaa myös tulevaisuuden työlle. KANEn kannalta erityisen relevantti teema on demokratian ja

kansalaisyhteiskunnan suhde: järjestöt luovat yhdyspinnan kansalaisten ja hallinnon välille. Demokratiatyön on oltava sellaista, että se legitimoit itsensä.

6. **Tulevan hallituskauden ennakointi: [Mahdollisuuksien Suomi - Kansliapäälliköiden viestit hallitusvaihdokseen](#) ja valmistelun eteneminen ministeriöissä**

Kansliapäällikkö Pekka Timonen (OM) ja kansliapäällikkö Veli-Mikko Niemi (STM)

Oikeusministeriön kansliapäällikkö Pekka Timonen ja sosiaali- ja terveysministeriön kansliapäällikkö Veli-Mikko Niemi esittelivät kansliapäälliköiden virkanäkemyksiä demokratiaa ja kansalaisyhteiskuntaa koskevista avainkysymyksistä kahdelle seuraavalle hallituskaudelle sekä tulevaisuutta ennakoivan valmistelun etenemisestä ministeriöissä. Timonen korosti, että Mahdollisuuksien Suomi –julkaisun ei ole tarkoitus esittää keinovalikoimaan, vaan virkanäkemyksistä, mihin suuntaan suomalaista yhteiskuntaa tulisi viedä. Demokratian elinvoimaisuuden kannalta hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan välinen kontakti on Timosen mukaan tärkeä. Demokratiatyön tulisi olla pitkäjänteistä ja ylihallituskautista.

Kansliapäällikkö Niemi nosti puheenvuorossaan esille demokratian kriisinkestävyyden vahvistamisen tarpeen, johon liittyvät kestävyys eri elementit ja työkalut. Tarvittaisiin lisää poikkihallinnollista katsantoa sekä työkaluja mittaamiseen. Hallituskaudella on toteutettu monia toimenpiteitä, muun muassa kestävyystiekartta ja SOTE-reformi. Kulunut kausi on kuitenkin ollut erityinen, sillä yhteiskunta on kokenut sen aikana monia shokkeja, ml. koronapandemia. Järjestöjen rooli on entisestään korostunut koronan jälkeen matalan kynnyksen ja hyvinvoinnin edellytysten luomisen kautta. Avustustason lasku edellyttää keskustelua siitä, mitä ja millä pelisäännöillä järjestötoimintaa jatkossa rahoitetaan ja miten päällekkäisyyksiä voidaan karsia. Järjestöautonomia on tässä yksi keskeinen näkökulma ja tulisi pohtia, miten se yhteensovitetään avustustoiminnan seurannan ja läpinäkyvyyden kehittämistä koskevien tavoitteiden kanssa.

Keskustelussa tuotiin esille, että maailma ympärillä muuttuu nopeasti. Siksi on tärkeää vaalia demokratian kestävyttä ja tunnistaa kansalaisyhteiskunnan rooli siinä. Demokratian kestävyys kannalta oleelliseksi nähtiin hyvinvoivat lapset ja nuoret. Nyt tulisi investoida tuleviin sukupolviin, heidän osallisuuteensa ja turvallisuutensa.

Korostettiin poikkihallinnollisen yhteistyön merkitystä. Olisi tärkeää edelleen purkaa siloja ja laajentaa demokratian kriisinkestävyyssajattelua turvallisuuteen (ml. puolustusministeriön hallinnonala). Myös muiden ikäryhmien, kuten ikääntyneiden osallistaminen ja heidän tietopääomansa hyödyntäminen lisäisivät hyvinvoinnin edellytyksiä. Esimerkiksi Tulevaisuusvaliokunta on tehnyt tällaista laajaa kuulemistä.

Kansalaisyhteiskunnan muutoksia olisi seurattava ja pohdittava keskinäisriippuvuuksia. Mikä on aiheuttanut järjestöjen ammattimaistumisen - millä toimilla voimme vahvistaa järjestöjen perustoimintaa yhteiskunnassa. Todettiin, että Suomessa olisi tarve kansalaisjärjestöstrategialle, jossa linjattaisiin mm., miten järjestöjen toimintaedellytykset turvataan. On tärkeää, että järjestökentän moninaisuus säilyy. Osa järjestötoiminnasta ei tuota selkeitä, mitattavissa olevia tuloksia, mutta on silti demokratian kannalta tärkeää.

Tarvittaisiin myös lisää ymmärrystä kestävyysajattelussa. Kestävyyteen liittyvää keskustelua on käyty myös kehitysyhteistyön vaikuttamispainopisteiden valmistelussa. Nostettiin myös esille kehitysyhteistyön rahoitukseen liittyvät kysymykset tulevalla hallituskaudella.

Kannustettiin myös katsomaan tulevaisuutta ja etsimään heikkoja singaaleja. Esimerkiksi liikkumattomuuden kriisin ratkaisemiseksi tarvitaan isoja investointeja.

Kansliapäälliköt olivat yksimielisiä siitä, että osallistumattomuus ja kansaisyhteiskunnan toimintaedellytysten rapautuminen, erityisesti alue- ja paikallistasolla, on vakava huoli. Taloustilanne huomioon ottaen tulevilla hallituspuolueilla ei tule olemaan edessään helppoja ratkaisuja. Ratkaisuja voitaisiin etsiä muiden muissa yksityisestä varainhankinnasta ja uusista innovaatioista. Kansliapäälliköiden yhteiset viestit luovat suuntaviivoja tulevalle ja kasvun edellytyksiä olisi katsottava investointinäkökulmasta pitkällä aikavälillä.

7. [Kansalaisjärjestöjen toiminnan merkitys yhteiskunnalle –raportin esittely \(liite 7.1 ja 7.2\)](#)

Tutkimusjohtaja Katja Mikkonen, Taloustutkimus Oy

Mikkonen kertoi 8.2 julkistetusta raportista, jonka toteutti Taloustutkimus toteutti VaLaN, KANEn, Fingon sekä SOSTEn toimeksiannosta. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää mielipiteitä kansalaisjärjestöjen toiminnan merkityksestä yhteiskunnalle ja kuinka yhteistyötä päättäjien kanssa voitaisiin lisätä, jotta kansalaisjärjestöjen toiminta kehittyisi yhteistyön avulla.

Tutkimuksen mukaan 90 prosenttia tutkimukseen haastatelluista oli sitä mieltä, että tulevassa hallitusohjelmassa tulisi olla kirjaus kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten parantamisesta. Tätä mieltä olevien vastaajien määrä on kasvanut kahdeksan prosenttiyksikköä neljän vuoden takaisesta selvityksestä.

Kansalaisjärjestöjen toimintaa pidettiin aiempaa merkityksellisempänä suomalaiselle yhteiskunnalle. Kyselyn vastaajat näkevät järjestöjen toimivan demokraattisen yhteiskunnan perustana, ja niiden rooli korostuu palvelujen ja matalan kynnyksen toiminnan tuottajina. Kansalaisjärjestöt tarjoavat ihmisille myös osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia, ja vapaaehtoistoiminta tukee monin tavoin sosiaalista hyvinvointia. Tutkimuksessa käsiteltiin myös yksityiskohtaisesti järjestöjen rahoitusta, autonomiaa ja yksityisen varainhankinnan mahdollisuuksia.

Tutkimusta varten haastateltiin vuoden vaiheessa yhteensä 42 kansanedustajaa, puoluesihteeria ja ministeriöiden virkahenkilöä. Tutkimus on aiemmin toteutettu vuosina 2014 ja 2018, mutta niiden sisältö sekä haastateltavien määrä poikkeavat uusimmasta tutkimuksesta, joten vertailua ei voi kaikilta osin tehdä.

8. **Ajankohtaiset tilannekatsaukset**

Pj, sihteeristö ja KANEn nimeämät jäsenet hankkeissa

Kerrottiin mm. KANEn hallitusohjelmatavoitteisiin liittyvästä viestinnästä ja 14.2 järjestetystä keskustelutilaisuudesta puolueille. Kannustettiin jäsenistöä hyödyntämään hallitusohjelmatavoitteisiin luotuja viestipohjia. Kerrottiin myös KANEn järjestöjohdon seminaarissa tammikuussa järjestämästä keskustelusta, jossa pohdittiin

kansalaisyhteiskunnan tutkimuksen edistämistä. Vuosisuunnitelmasta viestitään kirjallisesti seuraavassa kokouksessa.

9. Muut asiat

Todettiin Euroopan komission kuuleminen [Eurooppalaisen demokratian puolustamista koskevasta paketista](#) (päätyy 13.4).

10. Seuraavat kokoukset

1.6.2023 klo 13-16

11. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 16.03.